

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

29. srpnja 2024.*

„Žalba – Državne potpore – SA.33846 (2015/C) (ex 2014/NN) (ex 2011/CP) – Bitno pitanje nakon objave odluke o pokretanju službenog istražnog postupka – Utvrđivanje korisnika potpore – Obveza objavljivanja izmijenjene odluke o pokretanju – Pravo korisnika potpore da iznese svoje primjedbe – Bitan postupovni zahtjev – Neusklađenost s unutarnjim tržištem – Povrat potpore koji je naložila Europska komisija – Iznos koji treba vratiti – Nadležnost države članice o kojoj je riječ”

U predmetu C-697/22 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 11. studenoga 2022.,

Koiviston Auto Helsinki Oy, prije Helsingin Bussiliikenne Oy, sa sjedištem u Helsinkiju (Finska), koji zastupaju O. Hyvönen i N. Rosenlund, *asianajajat*,

žalitelj,

a druge stranke u postupku su:

Europska komisija, koju zastupaju M. Huttunen, J. Ringborg i F. Tomat, u svojstvu agenata,

tuženik u prvostupanjskom postupku,

Republika Finska,

Nobina Oy, sa sjedištem u Espoou (Finska),

Nobina AB, sa sjedištem u Solni (Švedska),

intervenijenti u prvostupanjskom postupku,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: C. Lycourgos, predsjednik vijeća, O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot (izvjestitelj), S. Rodin i L. S. Rossi, suci,

nezavisna odvjetnica: L. Medina,

tajnik: A. Juhász-Tóth, administratorica,

* Jezik postupka: finski

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 22. veljače 2024.,
saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 16. svibnja 2024.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Svojom žalbom društvo Helsingin Bussiliikenne Oy, koji je postao Koiviston Auto Helsinki Oy, zahtijeva ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 14. rujna 2022., Helsingin Bussiliikenne/Komisija (T-603/19, u daljnjem tekstu: pobijana presuda, EU:T:2022:555), kojom je potonji odbio njegovu tužbu za poništenje Odluke Komisije (EU) 2020/1814 od 28. lipnja 2019. o državnoj potpori SA.33846 – (2015/C) (ex 2014/NN) (ex 2011/CP) koju je provela Finska u korist društva Helsingin Bussiliikenne Oy (SL 2020., L 404, str. 10., u daljnjem tekstu: sporna odluka).

Pravni okvir

- 2 Uredba Vijeća (EU) 2015/1589 od 13. srpnja 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 108. [UFEU-a] (SL 2015., L 248, str. 9.) određuje u članku 1., naslovljenom „Definicije”:

„Za potrebe ove Uredbe, primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

(h) ‚zainteresirana strana’ znači svaka država članica i svaka osoba, poduzetnik ili udruženje poduzetnika na čije bi interese mogla utjecati dodjela neke potpore, a posebno korisnik potpore, konkurentski poduzetnici i trgovinske udruge.”

- 3 U skladu s člankom 6. te uredbe, naslovljenim „Službeni istražni postupak”:

„1. Odluka o pokretanju službenog istražnog postupka sadrži sažeti prikaz svih bitnih činjeničnih i pravnih pitanja, obuhvaća prethodnu ocjenu [Europske] [k]omisije o tome predstavlja li predložena mjera potporu te navodi moguće sumnje u pogledu njezine spojivosti s načelima unutaršnjeg tržišta. Odlukom se od dotične države članice i od drugih zainteresiranih strana zahtijeva da u propisanom roku, koji u pravilu ne smije biti dulji od mjesec dana, iznesu primjedbe. U valjano utemeljenim slučajevima, Komisija može produljiti propisani rok.

2. Zaprimiteljne se primjedbe prosljeđuju dotičnoj državi članici. Ako neka zainteresirana strana tako zahtijeva zbog potencijalne štete, dotičnoj državi članici uskraćuju se podaci o njezinom identitetu. Na pristigle primjedbe dotična država članica može odgovoriti u propisanom roku koji u pravilu ne smije biti dulji od mjesec dana. U valjano utemeljenim slučajevima, Komisija može produljiti propisani rok.”

Okolnosti spora

- 4 Društvo Helsingin Bussiliikenne (u daljnjem tekstu: stari HelB) prometovalo je na autobusnim linijama na području Helsinkija (Finska) te je nudilo usluge čarterskog prijevoza i najma autobusa. U cijelosti je u vlasništvu Helsingin kaupunkija (Grad Helsinki, Finska).

5 Okolnosti spora iznesene su u točkama 3. do 9. pobijane presude na sljedeći način:

- „3. Grad Helsinki je u razdoblju od 2002. do 2012. donio različite mjere u korist društva HKL Bussiliikenne [Oy] i starog HelB-a (u daljnjem tekstu: sporne mjere). Tako je, kao prvo, 2002. dodijelio zajam za opremu društvu HKL Bussiliikenne u iznosu od 14,5 milijuna eura, kako bi se financirala nabava opreme za autobusni prijevoz. Stari HelB preuzeo je taj zajam 1. siječnja 2005. Kao drugo, Grad Helsinki je potonjem društvu u trenutku njegova osnivanja dodijelio zajam za kapital u ukupnom iznosu od 15 893 700,37 eura, za refinanciranje određenih obveza društava HKL Bussiliikenne i Suomen Turitiauto [Oy]. Kao treće, 31. siječnja 2011. i 23. svibnja 2012. Grad Helsinki dodijelio je starom HelB-u dva nova zajma za kapital u iznosu od 5,8 milijuna eura i 8 milijuna eura.
4. Poduzeća za javni prijevoz Nobina Sverige AB i Nobina Finland Oy podnijela su 31. listopada 2011. pritužbu Europskoj komisiji, kojoj se njihovo društvo majka, Nobina AB, pridružilo 15. studenoga 2011. U toj su pritužbi tvrdili da je Republika Finska starom HelB-u dodijelila nezakonitu potporu. Komisija je 22. studenoga 2011. prosljedila tu pritužbu Republici Finskoj.
5. Odlukom C(2015) 80 *final* od 16. siječnja 2015. o mjeri SA.33846 (2015/C) (ex 2014/NN) (ex 2011/CP) – Finska – Helsingin Bussiliikenne Oy (SL 2015., C 116, str. 22., u daljnjem tekstu: odluka o pokretanju postupka) Komisija je pokrenula službeni istražni postupak predviđen člankom 108. stavkom 2. UFEU-a, među ostalim u pogledu spornih mjera. Ta odluka objavljena je u *Službenom listu Europske unije* 10. travnja 2015. te su zainteresirane strane pozvane da iznesu svoje primjedbe u roku od mjesec dana od te objave. [...]
6. Osim toga, Grad Helsinki je tijekom postupka, 24. lipnja 2015., obavijestio Komisiju o provedbi postupka prodaje starog HelB-a. Republika Finska 5. studenoga 2015. dostavila je Komisiji nacrt kupoprodajnog ugovora sastavljenog s tužiteljem.
7. Stari HelB prodan je 14. prosinca 2015. Viikinu Linja Oy. U skladu s odredbama tog ugovora o prodaji, to je društvo preimenovano u Helsingin Bussiliikenne Oy (u daljnjem tekstu: novi HelB). Akti koji se odnose na kupoprodajnu transakciju uključivali su klauzulu kojom se jamči potpuna naknada štete stjecatelju starog HelB-a u slučaju zahtjeva za povrat državne potpore (u daljnjem tekstu: klauzula o naknadi), a dio prodajne cijene položen je na uvjetni račun, otvoren do donošenja konačne odluke o državnoj potpori ili najkasnije do 31. prosinca 2022. Ti akti sadržavali su i mehanizam plaćanja na temelju rezultata, u skladu s kojim se kupac obvezao da će u slučaju premašivanja prethodno dogovorenih razina dobiti prodavatelju isplatiti bonus na isti uvjetni račun.
8. Prijenos u korist društva Viikin Linja odnosio se na cjelokupno poslovanje starog HelB-a. Stari HelB više nije imao nikakvu imovinu, osim iznosa uplaćenih na uvjetni račun ili iznosa koji su tek trebali biti uplaćeni na taj račun. Obveze proizašle iz spornih mjera nisu prenesene na novi HelB. Nakon prodaje starog HelB-a Grad Helsinki oslobodio je to društvo obveze vraćanja preostalog iznosa koji je dugovalo na temelju zajma za kapital iz 2002. Osim toga, Grad Helsinki pretvorio je 11. prosinca 2015. nevraćene zajmove za kapital iz 2005., 2011. i 2012. u vlasnički kapital starog HelB-a.
9. Komisija je 28. lipnja 2019. donijela [spornu] odluku [čija] izreka [...] glasi kako slijedi:

,Članak 1.

Državna potpora u iznosu od 54 231 850 eura koju je [Republika] Finska nezakonito odobrila u okviru [spornih] mjera u korist društva Helsingin Bussiliikenne Oy, čime je povrijedila članak 108. stavak 3. [UFEU-a], nespojiva je s unutarnjim tržištem.

Članak 2.

1. [Republika] Finska mora od korisnika zatražiti povrat potpore iz članka 1.
2. S obzirom na gospodarski kontinuitet između starog HelB a (koji je postao Helsingin kaupungin Linja autotoiminta Oy) i novog HelB a (čiji je puni naziv Helsingin Bussiliikenne Oy i koji je prije bio Viikin Linja Oy), obveza povrata potpore proširuje se na novi HelB (punog naziva Helsingin Bussiliikenne Oy).
3. Na iznose koje je potrebno vratiti obračunavaju se kamate od datuma kada su korisniku stavljeni na raspolaganje do njihova stvarnog povrata.

[...]

Članak 4.

1. U roku od dva mjeseca od objave ove Odluke [Republika] Finska Komisiji dostavlja sljedeće informacije:

(a) ukupni iznos (glavnicu i kamate na iznos povrata) koji korisnik mora vratiti;

[...]"

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

- 6 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 9. rujna 2019. novi HelB pokrenuo je postupak za poništenje sporne odluke.
- 7 U prilog svojoj tužbi istaknuo je pet tužbenih razloga, od kojih se prvi temeljio na tome da su donošenjem sporne odluke povrijeđena njegova postupovna prava, drugi na očitoj pogrešci koju je Komisija počinila u ocjeni postojanja gospodarskog kontinuiteta između starog i novog HelB-a, treći na nedostatnom obrazloženju sporne odluke, četvrti na povredi načela zaštite legitimnih očekivanja i proporcionalnosti te peti na povredi članka 107. stavka 1. UFEU-a.
- 8 Opći je sud pobijanom presudom odbio tu tužbu.

Zahtjevi stranaka u žalbenom postupku

- 9 Svojom žalbom žalitelj zahtijeva od Suda da:
  - ukine pobijanu presudu;
  - poništi spornu odluku i

– naloži Komisiji snošenje svih žaliteljevih troškova postupka pred Općim sudom i Sudom, uvećanih za zakonske kamate.

10 Komisija od Suda zahtijeva da:

– odbije žalbu i

– naloži žalitelju snošenje svih Komisijinih troškova postupka.

O žalbi

11 U prilog žalbi žalitelj ističe dva žalbena razloga, od kojih se prvi temelji na bitnoj postupovnoj pogrešci, a drugi na povredi načela proporcionalnosti.

Prvi žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

12 Prvim žalbenim razlogom žalitelj ističe bitnu postupovnu pogrešku.

13 Prvim dijelom tog žalbenog razloga žalitelj tvrdi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je smatrao da Komisija nije bila dužna proširiti službeni istražni postupak ako se htjela izjasniti o gospodarskom kontinuitetu između starog HelB-a i novog HelB-a. Opći je sud u točki 40. pobijane presude pogrešno smatrao da proširenje obveze povrata državnih potpora dodijeljenih starom HelB-u, koje nije predviđeno u odluci o pokretanju, nije proširilo predmet tog postupka jer je on ostao ograničen na potpore navedene u toj odluci. Prijenos poslovanja starog HelB-a, do kojeg je došlo 14. prosinca 2015., bio je novi element, koji nije bio sadržan u odluci o pokretanju postupka, zbog čega je Komisija morala ispraviti ili proširiti službeni istražni postupak.

14 Drugim dijelom navedenog žalbenog razloga žalitelj tvrdi da je Opći sud u točki 51. pobijane presude pogrešno smatrao da povreda članka 108. stavka 2. UFEU-a, koju je Komisija počinila time što žalitelja nije uključila u službeni istražni postupak, ne predstavlja bitnu povredu postupka, nego samo postupovnu nepravilnost koja može dovesti do poništenja sporne odluke jedino ako se utvrdi da je ta odluka mogla imati drukčiji sadržaj da nije došlo do te nepravilnosti.

15 Opći je sud također pogriješio kada je u točkama 50. i 51. pobijane presude naveo da to što Komisija nije uključila zainteresirane strane u upravni postupak može predstavljati bitnu povredu postupka samo ako se taj propust odnosio na sadržaj odluke o pokretanju.

16 Naime, kao prvo, to stajalište Općeg suda dovodilo bi do promjenjivosti prava kupca – koji je stekao poduzetnika, korisnika državne potpore – da iznese svoje primjedbe o postupku ispitivanja te potpore, čineći ga ovisnim o trenutku u kojem je došlo do stjecanja tog poduzetnika.

17 Kao drugo, bilo bi protivno načelu jednakosti staviti korisnika prijenosa djelatnosti do kojeg je došlo tijekom službenog istražnog postupka u nepovoljniji položaj od onoga korisnika prijenosa djelatnosti do kojeg je došlo prije objave odluke o pokretanju postupka, i koji stoga ima

mogućnost iznijeti svoje primjedbe u tom pogledu u fazi te odluke, odnosno korisnika prijenosa djelatnosti do kojeg dolazi tek nakon Komisijine konačne odluke i koji može podnijeti primjedbe u nacionalnoj fazi provedbe.

- 18 Kao treće, prethodno navedeni pristup Općeg suda doveo bi do situacije u kojoj zainteresiranoj stranci koja se nalazi u situaciji usporedivoj s žaliteljevom nije dana nikakva mogućnost da iznese svoje primjedbe, bitne informacije i dokaze prije nego što Komisija donese odluku o povratu potpore koju je smatrala nezakonitom.
- 19 Opći sud temeljio je razliku između bitne povrede postupka i drugih postupovnih nepravilnosti na presedanima iz sudske prakse čije se okolnosti razlikuju od onih u ovom slučaju. S jedne strane, u predmetima u kojima je donesena presuda navedena u točki 51. pobijane presude i sudskoj praksi na koju se odnosi navedena presuda, stranka o kojoj je riječ imala je mogućnost biti saslušana te se povreda obveze saslušanja odnosila samo na određene dijelove spisa. S druge strane, žalitelj tvrdi da sudska praksa na koju se poziva u presudi navedenoj u točki 51. pobijane presude proizlazi iz činjeničnih okolnosti koje nisu usporedive s onima u ovom predmetu.
- 20 Suprotno tomu, iz presude od 11. prosinca 2008., Komisija/Freistaat Sachsen (C-334/07 P, EU:C:2008:709, t. 55.), proizlazi da „kada Komisija odluči pokrenuti službeni istražni postupak u pogledu nacрта potpore, ona mora zainteresiranim osobama, među kojima i poduzetnicima o kojima je riječ, omogućiti da iznesu svoje primjedbe, s obzirom na to da je to pravilo bitan postupovni zahtjev”.
- 21 Žalitelj također ističe da je pravo na saslušanje u upravnom postupku temeljno pravo priznato pravom Unije i zaštićeno člankom 41. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, naslovljenim „Pravo na dobru upravu”. Njegova povreda predstavlja bitnu povredu postupka koja opravdava poništenje sporne odluke, a da oštećena osoba nije dužna dokazati eventualne učinke svojeg saslušanja na odluku koju treba donijeti u okviru upravnog postupka. Smatrajući da jednostavno oduzimanje prava na saslušanje predstavlja samo postupovnu nepravilnost, Opći je sud tvrdio da to pravo nije temeljno pravo, nego pravo koje se može nekažnjeno povrijediti.
- 22 Pravo na saslušanje također je opće načelo prava, zaštićeno u području tržišnog natjecanja presudom od 23. listopada 1974., Transocean Marine Paint Association/Komisija (17/74, EU:C:1974:106, t. 15.), u kojoj se naglašava da je to pravo tim važnije jer odluka o kojoj je riječ nameće „značajna opterećenja te je širokog dosega”.
- 23 U ovom slučaju sporna odluka imala je ozbiljne posljedice na novi HelB jer ga je obvezala na plaćanje iznosa od oko 54 milijuna eura, uvećanog za kamate povezane s povratom nezakonite državne potpore, dovela ga u opasnost od stečaja te ga prisilila da u mjesecu lipnju 2021. zatraži restrukturiranje. Postupak restrukturiranja završio je u mjesecu veljači 2022. prodajom grupe Koiviston Auto koja je stekla novi HelB jer je obitelj koja je osnovala tu grupu 1920-ih bila prisiljena na tu prodaju kako bi mogla platiti iznos tog povrata. Suprotno tomu, od navedenog povrata korist je imao grad Helsinki, iako je odgovoran za nezakonitu državnu potporu, jer je povratio tu potporu koju je dodijelio vlastitom društvu te je pritom zadržao ukupnu kupovnu cijenu koju je žalitelj platio.
- 24 Trećim dijelom prvog žalbenog razloga žalitelj tvrdi da je, čak i ako se prizna da Komisija u predmetnom slučaju nije povrijedila bitan postupovni zahtjev i da je počinila samo postupovnu nepravilnost, Opći sud ipak počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točki 64. pobijane presude presudio da žaliteljeve primjedbe ne bi omogućile izmjenu sporne odluke.

- 25 Ta je pogreška posljedica druge pogreške koju je Opći sud počinio u točki 56. pobijane presude time što je tvrdio da su se primjedbe koje su se, prema žaliteljevu mišljenju, mogle podnijeti da nije bilo utvrđene postupovne nepravilnosti, odnosile samo na jedan od kriterija korištenih za utvrđivanje postojanja gospodarskog kontinuiteta, odnosno na gospodarsku logiku transakcije. Naprotiv, kao što to proizlazi iz točaka 42. i 52. pobijane presude, žalitelj je pred Općim sudom tvrdio da bi službeni istražni postupak doveo ili mogao dovesti do drukčijeg rezultata, poglavito u pogledu primjene načela gospodarskog kontinuiteta i stvarnog prijenosa državne potpore novom HelB-u.
- 26 Štoviše, kada je Komisijina odluka predmet tužbe pred sudovima Unije, ta će se odluka ispitati na temelju podataka i dokumenata kojima je Komisija raspolagala u trenutku njezina donošenja (presuda od 2. rujna 2010., Komisija/Scott, C-290/07 P, EU:C:2010:480, t. 91.). Slijedom toga, s obzirom na to da žalitelj ovisi samo o elementima spisa službenog istražnog postupka, on nije u mogućnosti, uključujući u okviru sudskog postupka, podnijeti dokaze o tome da je njegovo sudjelovanje u službenom istražnom postupku moglo utjecati na navedenu odluku. Stoga nije u mogućnosti podnijeti dokaz da je to sudjelovanje moglo utjecati na istu odluku.
- 27 U svojoj replici žalitelj navodi da se slaže s Komisijinom ocjenom, iznesenom u točki 73. njezina odgovora na tužbu, prema kojoj su ispitivanje postojanja državne potpore i ispitivanje gospodarskog kontinuiteta različita pitanja. Stoga bi o obama pitanjima trebalo saslušati zainteresirane strane.
- 28 Komisija odbacuje žaliteljevu argumentaciju.
- 29 Kao prvo, što se tiče tvrdnje prema kojoj je Komisija bila dužna ispraviti ili proširiti odluku o pokretanju postupka, ta institucija tvrdi da je Opći sud u točki 39. pobijane presude pravilno presudio da, nakon donošenja te odluke ona nije promijenila mišljenje u pogledu korisnika državne potpore i, u točki 40. te presude, da nije promijenila mišljenje ni u pogledu predmeta te potpore, koji je bio ograničen na četiri mjere utvrđene u navedenoj odluci. Utvrđenje gospodarskog kontinuiteta novog HelB-a sa starim HelB-om stoga nije promijenilo ocjenu Komisije. Stoga Opći sud u točki 41. pobijane presude nije počinio pogrešku koja se tiče prava time što je smatrao da Komisija nije bila dužna ispraviti ni proširiti odluku o pokretanju postupka.
- 30 Kao drugo, Komisija osporava navodnu povredu bitnog postupovnog zahtjeva jer nije pozvala novi HelB da iznese svoje primjedbe o gospodarskom kontinuitetu.
- 31 U tom pogledu, kao prvo, što se tiče pogreške koja se tiče prava koju je Opći sud navodno počinio u pogledu načela jednakosti, s obzirom na to da je smatrao da se pravo korisnika prijenosa djelatnosti na saslušanje u službenom istražnom postupku razlikuje ovisno o datumu prijenosa, Komisija smatra da je razlikovanje koje je Opći sud napravio opravdano objektivnom razlikom u položaju. Naime, da je do prijenosa došlo nakon pokretanja službenog istražnog postupka, stjecatelj bi znao za službeni istražni postupak koji je u tijeku i trebao bi prihvatiti postojeću situaciju, odnosno činjenicu da Komisija može odlučiti da predmetna državna potpora nije spojiva s unutarnjim tržištem i da je treba vratiti. U toj situaciji ništa ne sprječava stjecatelja, koji je, slijedom toga, gospodarski sljednik, da uzme u obzir taj rizik tijekom pregovora s prodavateljem.
- 32 Konkretno, u ovom predmetu nije moguće sumnjati da je novi HelB bio obaviješten o službenom istražnom postupku koji je bio u tijeku jer mu je odredbom ugovora o prodaji bila zajamčena potpuna naknada štete u slučaju zahtjeva za povrat državne potpore.

- 33 Kao drugo, što se tiče neosnovanosti, prema žaliteljevu mišljenju, razlikovanja koje je Opći sud napravio između povrede bitnog postupovnog zahtjeva i druge postupovne nepravilnosti, Komisija tvrdi da ta razlika proizlazi iz sudske prakse Suda. Time što miješa pravo na saslušanje i pravo na sudjelovanje u upravnom postupku u vezi s državnim potporom, žalitelj ne vodi računa o toj sudskoj praksi. Tako je u presudi od 11. ožujka 2020., Komisija/Gmina Miasto Gdynia i Port Lotniczy Gdynia Kosakowo (C-56/18 P, EU:C:2020:192), za koju žalitelj pogrešno smatra da je irelevantna za ovaj predmet, Sud presudio da su zainteresirane strane bile uključene u upravni postupak, ali ne u dovoljnoj mjeri.
- 34 Nepravilnost postupka dovela bi do poništenja sporne odluke samo ako se utvrdi da bi bez te nepravilnosti ta odluka mogla imati drukčiji sadržaj, kao što je to Opći sud naveo u točki 51. pobijane presude.
- 35 Kao treće, što se tiče pogreške koju je Opći sud počinio time što je smatrao da činjenica da nije pozvao žalitelja da iznese svoje primjedbe o odluci o pokretanju postupka nije bitna povreda postupka, Komisija tvrdi da takva povreda ne postoji ako element – za koji se Komisiji stavlja na teret propust u odluci o pokretanju službenog istražnog postupka – nije bitno činjenično ili pravno pitanje za ispitivanje mjere potpore o kojoj je riječ (presuda od 10. ožujka 2022., Komisija/Freistaat Bayern i dr., C-167/19 P, EU:C:2022:176, t. 96.). U ovom slučaju Komisija nije izostavila nijedno bitno pitanje za ispitivanje spornih mjera u odluci o pokretanju.
- 36 Kao četvrto, Komisija ističe da ona u svakom slučaju nema obvezu u službeni istražni postupak uključiti gospodarskog sljednika koji stječe društvo nakon donošenja odluke o pokretanju tog postupka. Zato smatra da je Opći sud u točkama 47., 48. i 51. pobijane presude počinio pogrešku koja se tiče prava time što je presudio da je Komisija povrijedila članak 108. stavak 2. UFEU-a i traži od Suda da zamijeni pogrešna obrazloženja iznesena u tim točkama onima navedenima u nastavku.
- 37 Obveze koje proizlaze iz članka 108. stavka 2. UFEU-a ograničene su na zahtjeve koji se odnose na odluku o pokretanju službenog istražnog postupka i povezane su s tom odlukom. Što se tiče, konkretnije, zahtjeva da se zainteresirane strane na prikladan uključe u upravni postupak u području državnih potpora, taj zahtjev ne može imati za učinak to da zainteresirane strane dobiju ista prava kao i država članica o kojoj je riječ. Zaključak Općeg suda, prema kojem je Komisija trebala izričito uključiti žalitelja u službeni istražni postupak i dati mu priliku da iznese svoje primjedbe o aspektima povezanim s gospodarskim kontinuitetom zbog posebnih okolnosti u ovom slučaju, dovodi u pitanje načelo prema kojem su istrage o državnim potporama u biti postupci koji se odnose na državu članicu koja je dodijelila predmetnu potporu.
- 38 Kao peto, što se tiče tvrdnje prema kojoj bi navodna povreda članka 108. stavka 2. UFEU-a povrijedila pravo na saslušanje iz članka 41. Povelje o temeljnim pravima te je ta povreda stoga povreda bitnog postupovnog zahtjeva, Komisija tvrdi da zainteresirane strane nemaju pravo na saslušanje, nego samo pravo da ih se uključi u upravni postupak koji provodi Komisija u mjeri koja je potrebna s obzirom na okolnosti konkretnog slučaja (presude od 11. ožujka 2020., Komisija/Gmina Miasto Gdynia i Port Lotniczy Gdynia Kosakowo, C-56/18 P, EU:C:2020:192, t. 71. i navedena sudska praksa i od 29. rujna 2021., Ryanair/Komisija i dr., T-448/18, EU:T:2021:626, t. 102.).
- 39 Sudovi Unije ne mogu na temelju općih pravnih načela, poput prava na saslušanje, proširiti postupovna prava dodijeljena zainteresiranim stranama UFEU-om i sekundarnim pravom. Postupak na temelju članka 108. stavka 2. UFEU-a je *inter partes* postupak samo za državu

članicu o kojoj je riječ, ali ne i za druge stranke (presuda od 6. ožujka 2003., Westdeutsche Landesbank Girozentrale i Land Nordrhein-Westfalen/Komisija, T-228/99 i T-233/99, EU:T:2003:57, t. 168.). U postupku u vezi s nadzorom državnih potpora korisnici državne potpore stoga ne mogu se pozivati na prava obrane.

- 40 Komisijina obveza da korisnicima državne potpore prethodno priopći elemente na kojima namjerava temeljiti svoju konačnu odluku dovela bi do uspostave kontradiktorne rasprave poput one koja je otvorena u korist države članice odgovorne za dodjelu potpore. Takva obveza suprotna je presudi od 11. ožujka 2020., Komisija/Gmina Miasto Gdynia i Port Lotniczy Gdynia Kosakowo (C-56/18 P, EU:C:2020:192, t. 74. i 75.).
- 41 Kao treće, što se tiče pogreške koja se tiče prava koju je Opći sud počinio time što je presudio da žaliteljeve primjedbe nisu omogućile izmjenu sporne odluke, Komisija smatra da je taj prigovor očito nedopušten jer se zapravo odnosi na ocjenu dokaza od strane Općeg suda.
- 42 Osim toga, Komisija tvrdi da je neosnovana žaliteljeva tvrdnja prema kojoj mu je Opći sud stavio na teret dokaz koji mu je bilo nemoguće podnijeti, s obzirom na to da mu je bilo dopušteno podnijeti samo one elemente za koje je Komisija znala na dan donošenja sporne odluke. Ta institucija ističe da je žalitelj mogao Općem sudu podnijeti sve relevantne dokaze i da je Opći sud pravilno presudio da žalitelj nije podnio dokaz koji je bio dužan podnijeti.

Ocjena Suda

- 43 Svojim prvim žalbenim razlogom žalitelj tvrdi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točki 51. pobijane presude zaključio da Komisija nije povrijedila bitan postupovni zahtjev time što mu nije omogućila da iznese svoje primjedbe tijekom službenog istražnog postupka u pogledu spornih mjera.
- 44 Prvim dijelom tog žalbenog razloga žalitelj prigovara Općem sudu da je u točkama 36. do 41. pobijane presude odbio njegov argument prema kojem je Komisija bila dužna dopuniti ili ispraviti odluku o pokretanju nakon prijenosa starog HelB-a.
- 45 Uvodno valja podsjetiti na to da u okviru postupka nadzora državnih potpora predviđenog člankom 108. UFEU-a valja razlikovati, s jedne strane, prethodnu fazu ispitivanja potpora na temelju stavka 3. tog članka, koja samo ima za cilj omogućiti Komisiji da stekne prvi dojam o djelomičnoj ili potpunoj spojivosti konkretne potpore i, s druge strane, fazu ispitivanja iz stavka 2. navedenog članka. Tek u toj fazi, kojoj je svrha omogućiti Komisiji stjecanje potpune slike o svim činjenicama predmeta, UFEU propisuje obvezu Komisije da pozove zainteresirane osobe da iznesu svoje primjedbe (presuda od 22. prosinca 2008., British Aggregates/Komisija, C-487/06 P, EU:C:2008:757, t. 27. i navedena sudska praksa). Ta obveza čini bitan postupovni zahtjev, s obzirom na to da čini bitan postupovni uvjet koji je neraskidivo vezan za oblikovanje ili očitovanje volje autora akta (vidjeti u tom smislu presude od 11. prosinca 2008., Komisija/Freistaat Sachsen, C-334/07 P, EU:C:2008:709, t. 55. i od 10. ožujka 2022., Komisija/Freistaat Bayern i dr., C-167/19 P i C-171/19 P, EU:C:2022:176, t. 89.).
- 46 Doseg te obveze pojašnjen je u članku 1. točki (h) Uredbe 2015/1589 kojim se u kategoriju „zainteresiranih strana” uključuje „svaku državu članicu i svaku osobu, poduzetnika ili udruženje poduzetnika na čije bi interese mogla utjecati dodjela neke potpore, a posebno korisnika potpore, konkurentske poduzetnike i trgovinske udruge”.

- 47 U tom pogledu, Sud je presudio da, s obzirom na to da je postupak nadzora državnih potpora, uzimajući u obzir njegovu opću strukturu, postupak pokrenut protiv države članice odgovorne za dodjelu potpore, zainteresirane osobe različite od te države članice ne mogu same zahtijevati kontradiktornu raspravu s Komisijom, poput one koja je otvorena u korist navedene države članice (vidjeti u tom smislu presudu od 24. rujna 2002., Falck i Acciaierie di Bolzano/Komisija, C-74/00 P i C-75/00 P, EU:C:2002:524, t. 81. i 82.) i da korisnik potpore ne raspolaže širim pravima od ostalih zainteresiranih stranaka (vidjeti u tom smislu presudu od 11. ožujka 2020., Komisija/Gmina Miasto Gdynia i Port Lotniczy Gdynia Kosakowo, C-56/18 P, EU:C:2020:192, t. 75.).
- 48 U tim okolnostima, Sud je presudio da objava obavijesti u *Službenom listu Europske unije* predstavlja prikladno sredstvo za obavještavanje svih zainteresiranih strana o pokretanju službenog istražnog postupka. Cilj je te obavijesti dobiti od zainteresiranih strana sve informacije kako bi se Komisiji razjasnilo njezino buduće postupanje. Takav postupak daje i drugim državama članicama i zainteresiranim krugovima jamstvo da mogu biti saslušane (presuda od 24. rujna 2002., Falck i Acciaierie di Bolzano/Komisija, C-74/00 P i C-75/00 P, EU:C:2002:524, t. 80.).
- 49 Međutim, zainteresirane strane moći će djelotvorno iznijeti svoje primjedbe samo ako se u objavljenoj odluci izričito i jasno navedu činjenična i postupovna pitanja, kao što je to predviđeno u članku 6. stavku 1. prvoj rečenici Uredbe 2015/1589 (presuda od 10. ožujka 2022., Komisija/Freistaat Bayern i dr., C-167/19 P i C-171/19 P, EU:C:2022:176, t. 91.).
- 50 Iz toga slijedi da puka objava odluke o pokretanju službenog istražnog postupka, pri čemu sadržaj takve odluke nije u skladu sa zahtjevima iz te odredbe, ne omogućava da se smatra da je ispunjena obveza koju Komisija ima na dan službenog istražnog postupka, kvalificirana kao bitan postupovni zahtjev u smislu članka 263. drugog stavka UFEU-a (presuda od 10. ožujka 2022., Komisija/Freistaat Bayern, C-167/19 P i C-171/19 P, EU:C:2022:176, t. 92.).
- 51 Bitni činjenični i pravni elementi koji se moraju nalaziti u odluci o pokretanju službenog istražnog postupka su oni koje u tom postupku treba ispitati radi donošenja konačne odluke kojom Komisija odlučuje o postojanju i spojivosti državne potpore o kojoj je riječ kao i, ovisno o slučaju, o obvezi povrata te potpore.
- 52 Osim toga, Sud je presudio da mogu postojati okolnosti u kojima utvrđenje činjenica koje su nove ili različite u odnosu na one navedene u odluci o pokretanju službenog istražnog postupka ili donošenje materijalnih izmjena relevantnog pravnog okvira mogu zahtijevati veću uključenost zainteresiranih osoba, odnosno objavu dopunske ili ispravljene odluke o pokretanju postupka (presuda od 11. studenoga 2021., Autostrada Wielkopolska/Komisija i Poljska, C-933/19 P, EU:C:2021:905, t. 71.).
- 53 Kada su novi elementi koji se pojave nakon odluke o pokretanju službenog istražnog postupka „bitni činjenični i pravni elementi” u smislu članka 6. stavka 1. Uredbe 2015/1589, obveza Komisije da o tome obavijesti sve zainteresirane strane kako bi one mogle podnijeti svoje primjedbe može se provesti samo objavom dopunske odluke o pokretanju postupka. Naime, kao što je to navedeno u točki 46. ove presude, zainteresirane strane čine neodređen skup adresata čije se informacije mogu osigurati samo objavom.
- 54 U ovom slučaju stari HelB, određen kao korisnik državne potpore o kojoj je riječ u odluci o pokretanju, preuzeo je novi HelB nakon te odluke.

- 55 Međutim, kao što je na to podsjetila nezavisna odvjetnica u točki 49. mišljenja, iz točaka 42. do 46. pobijane presude proizlazi da je Komisija od lipnja 2015. bila obaviještena o postupku prijenosa djelatnosti starog HelB-a i da su između datuma tog prijenosa novom HelB-u i donošenja sporne odluke prošle tri i pol godine. U tom je pogledu važno napomenuti da je Komisija u odluci o pokretanju spomenula samo stari HelB kao potencijalnog korisnika potpore o kojoj je riječ. Slijedom toga, navedeni prijenos, o kojem je Komisija obaviještena, bio je bitno pitanje njezina ispitivanja u smislu članka 6. stavka 1. Uredbe 2015/1589.
- 56 Međutim, to bitno pitanje nije se moglo nalaziti u odluci o pokretanju, do kojeg je došlo nakon njezine objave. U tim okolnostima, kao što je to navedeno u točki 53. ove presude, kako bi se zainteresiranim stranama omogućilo da učinkovito iznesu svoje primjedbe, kao što se to zahtijeva člankom 108. stavkom 2. UFEU-a i člankom 6. stavkom 1. Uredbe 2015/1589, Komisija je bila dužna objaviti dopunsku odluku o pokretanju postupka u kojoj se navodi to bitno pitanje.
- 57 Kao što je to nezavisna odvjetnica navela u točkama 53. i 54. svojeg mišljenja, u nedostatku takve objave ni žalitelj ni bilo koja druga zainteresirana strana, osobito poduzetnici koji su mu konkurenti, u bilo kojoj fazi službenog istražnog postupka nisu bili u mogućnosti podnijeti svoje primjedbe o gospodarskom kontinuitetu između starog HelB-a i novog HelB-a i, slijedom toga, o mogućnosti povrata državne potpore o kojoj je riječ od potonjeg društva.
- 58 Iz prethodno navedenog proizlazi da treba prihvatiti prvi dio prvog žalbenog razloga, prema kojem je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točki 41. pobijane presude presudio da Komisija nije bila dužna proširiti službeni istražni postupak dopunskom odlukom o pokretanju postupka.
- 59 Drugim dijelom navedenog žalbenog razloga žalitelj tvrdi da je Opći sud u točki 51. pobijane presude pogrešno smatrao da povreda članka 108. stavka 2. UFEU-a, koju je počinila Komisija time što žalitelja nije uključila u službeni istražni postupak, ne predstavlja bitnu povredu postupka, nego samo postupovnu nepravilnost koja može dovesti do poništenja sporne odluke samo ako se utvrdi da je ta odluka mogla imati drukčiji sadržaj da nije došlo do te nepravilnosti.
- 60 S jedne strane, kao što je to navedeno u točkama 45. i 50. ove presude, obveza da se zainteresiranim stranama omogući da iznesu svoje primjedbe o bitnim činjeničnim i pravnim elementima objavom odluke o pokretanju službenog istražnog postupka bitan je postupovni zahtjev u smislu članka 263. drugog stavka UFEU-a.
- 61 S druge strane, kao što to proizlazi iz točaka 55. i 56. ove presude, prijenos starog HelB-a novom HelB-u bilo je bitno pitanje u smislu članka 6. stavka 1. Uredbe 2015/1589 koje je, s obzirom na to da se nije moglo nalaziti u odluci o pokretanju postupka prije tog događaja, trebalo dovesti do objave dopunske odluke o pokretanju postupka kako bi se zainteresiranim stranama omogućilo da učinkovito iznesu svoje primjedbe.
- 62 Slijedom toga, žalitelj osnovano tvrdi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točki 51. pobijane presude zaključio da Komisija nije povrijedila bitan postupovni zahtjev, nego samo počinila postupovnu nepravilnost time što ga nije uključila u službeni istražni postupak.
- 63 Drugi dio prvog žalbenog razloga stoga također treba prihvatiti.
- 64 Iz toga proizlazi da prvi žalbeni razlog valja prihvatiti, a da pritom nije potrebno odlučiti o njegovu trećem dijelu.

Drugi žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

- 65 Drugim žalbenim razlogom žalitelj ističe povredu načela proporcionalnosti.
- 66 U točki 159. pobijane presude Opći je sud smatrao da Komisija nije bila dužna utvrditi u kojoj mjeri novom HelB-u treba naložiti povrat potpore proizašle iz spornih mjera. Međutim, iznos potpore koju treba vratiti ne smije prelaziti iznos koji je stvarno uplaćen žalitelju. Naime, povrat državne potpore nema karakter sankcije, nego ima za cilj ponovnu uspostavu uvjeta koji su postojali prije dodjele potpore i uklanjanje narušavanja tržišnog natjecanja koje je uzrokovala.
- 67 Povrat čiji je iznos veći od iznosa primljene državne potpore protivan je načelu proporcionalnosti. Međutim, suprotno onomu što je Opći sud smatrao u točki 157. pobijane presude, iznos koji treba vratiti u ovom se slučaju nije mogao odrediti bez procjene tržišne cijene starog HelB-a, kao što je to žalitelj naveo u svojoj tužbi u prvostupanjskom postupku. Žalitelj napominje da bi vrijednost djelatnosti bila negativna da je morao odgovarati za nezakonite državne potpore dodijeljene prodavatelju i da se ne bi mogao pozvati na klauzulu o naknadi štete.
- 68 Sud je presudio da se obveza preuzimatelja da vrati državnu potporu može primijeniti samo ako vrijednost poduzetnika nije procijenjena po tržišnoj cijeni i ako je utvrđeno da preuzimatelj zadržava konkurentsku prednost povezanu s korištenjem te potpore (presuda od 29. travnja 2004., Njemačka/Komisija, C-277/00, EU:C:2004:238, točke 86., 92. i 93. i presuda od 13. studenoga 2008., Komisija protiv Francuske, C-214/07, ECLI:EU:C:2008:619, t.58.).
- 69 Žalitelj stoga smatra da, čak i ako postoje sumnje u pogledu usklađenosti kupovne cijene s tržišnom cijenom, to ne oslobađa Komisiju obveze ispitivanja u kojoj je mjeri državna potpora prenesena.
- 70 Osim toga, Komisijin pristup koji je odobrio Opći sud diskriminatoran je u pogledu poduzetnika na koje se odnosi obveza povrata i koji su, poput žalitelja, kupili djelatnost od javnog subjekta i pogoduje onima koji su u istom slučaju kupili djelatnost od privatnog poduzetnika koji je primio nezakonitu državnu potporu. Drugi bi od prodavatelja mogli tražiti i dobiti smanjenje kupovne cijene ili naknade štete na temelju ugovornih uvjeta, što prvo navedeni ne bi mogli učiniti jer bi se u njihovu slučaju smanjenje kupovne cijene smatralo novom državnom potporom.
- 71 Naposljetku, grad Helsinki ostvario je neopravdanu gospodarsku prednost zbog isplate nezakonitih državnih potpora. Kao vlasnik starog HelB-a, prvo je od novog HelB-a primio kupovnu cijenu od oko 36 milijuna eura, a zatim 44 milijuna eura na ime povrata.
- 72 Komisija osporava žaliteljevu argumentaciju.
- 73 Kao prvo, žaliteljev argument prema kojem je Komisija trebala utvrditi „ispravnu” prodajnu cijenu starog HelB-a nije osnovan. U tom pogledu, Komisija napominje da postoji razlika između utvrđenja gospodarskog kontinuiteta i određivanja udjela u kojem treba izvršiti povrat od korisnika državne potpore. Kako bi se utvrdio gospodarski kontinuitet, nije potrebno da Komisija utvrdi točan udio u kojem korisnici nezakonite državne potpore moraju vratiti potporu. Kao što je to Opći sud pravilno istaknuo u točkama 86. i 87. pobijane presude, za utvrđivanje tog kontinuiteta nije stoga potrebno odrediti tržišnu cijenu gospodarske djelatnosti starog HelB-a, nego je dovoljno

da Komisija dokaže da prodajna cijena te djelatnosti ne odgovara tržišnoj cijeni (presude od 29. travnja 2021., Fortischem/Komisija, C-890/19 P, EU:C:2021:345, t. 77. do 81. i od 24. rujna 2019., Fortischem/Komisija, T-121/15, EU:T:2019:684, t. 221.)

- 74 Kao drugo, kao što je na to Opći sud podsjetio u točki 159. pobijane presude, Komisija nije dužna utvrditi u kojoj mjeri od žalitelja treba izvršiti povrat državne potpore čiji je povrat određen spornom odlukom. Na Republici Finskoj je da poduzme odgovarajuće mjere kako bi ostvarila stvarnu naplatu dugovanih iznosa.
- 75 Kao treće, žaliteljeva tvrdnja, prema kojoj se rasuđivanjem iz pobijane presude uspostavlja neopravdana razlika u postupanju između stjecatelja javnog poduzetnika korisnika državne potpore i preuzimatelja privatnog poduzetnika korisnika takve potpore, temelji se na zabuni u pogledu različitih uloga javnog subjekta i gospodarskog subjekta u vlasništvu javne osobe.
- 76 Kao četvrto, Komisija podsjeća da to što je Opći sud odbio drugi tužbeni razlog prvostupanjske tužbe, koji je bio usmjeren protiv utvrđenja postojanja gospodarskog kontinuiteta između starog HelB-a i novog HelB-a, nije osporeno u žalbi. Međutim, budući da treba prihvatiti taj gospodarski kontinuitet, trebalo bi zaključiti da je nezakonita državna potpora prenesena s jednog na drugog poduzetnika.

Ocjena Suda

- 77 Načelo proporcionalnosti zahtijeva da akti institucija Unije ne prelaze granice onog što je primjereno i nužno za ostvarenje legitimnih ciljeva koji se predmetnom uredbom nastoje postići, pri čemu je, kad je moguće odabrati između više prikladnih mjera, potrebno odabrati onu koja je najmanje ograničavajuća, a prouzročene nepovoljnosti ne smiju biti nerazmjerne ciljevima o kojima je riječ (presude od 17. svibnja 1984., Denkavit Nederland, 15/83, EU:C:1984:183, t. 25. i od 30. travnja 2019., Italija/Vijeće (Ribolovna kvota za sredozemnu sabljarku), C-611/17, EU:C:2019:332, t. 55.).
- 78 Stoga poštovanje načela proporcionalnosti koje obvezuje Komisiju kada odlučuje o povratu nezakonite državne potpore treba ocijeniti s obzirom na cilj koji se želi postići takvom odlukom.
- 79 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, cilj povrata nezakonite državne potpore jest ponovno uspostavljanje prijašnjeg stanja, a ostvaruje se kada korisnik ili, drugim riječima, poduzetnici koji su od njih imali stvarnu korist vrate predmetne potpore uvećane, po potrebi, za zatezne kamate. Naime, tim povratom korisnik gubi prednost koju je na tržištu imao u odnosu na svoje konkurente i ponovno se uspostavlja stanje koje je postojalo prije isplate potpore (presuda od 1. listopada 2015., Electrabel i Dunamenti Erőmű/Komisija, C-357/14 P, EU:C:2015:642, t. 110. i navedena sudska praksa).
- 80 Zato se povrat te potpore radi ponovnog uspostavljanja ranijeg stanja načelno ne može smatrati neproporcionalnom mjerom u odnosu na ciljeve odredbi UFEU-a u području državnih potpora (presuda od 21. prosinca 2016., Komisija/Aer Lingus i Ryanair Designated Activity, C-164/15 P i C-165/15 P, EU:C:2016:990, t. 116. i navedena sudska praksa). Mjerom povrata nezakonite državne potpore krši se načelo proporcionalnosti samo ako je iznos koji korisnik mora vratiti veći od ažuriranog iznosa potpore koju je primio.

- 81 Kada je društvo korisnik nezakonite državne potpore otkupilo drugo društvo, ta se potpora mora povratiti od društva koje obavlja gospodarsku djelatnost poduzetnika koji se koristio navedenim potporama ako je utvrđeno da to društvo stvarno nastavlja uživati konkurentsku prednost povezanu s istim potporama (presuda od 7. ožujka 2018., SNCF Mobilités/Komisija, C-127/16 P, EU:C:2018:165, t. 106. i navedena sudska praksa). U tom slučaju, načelo proporcionalnosti ograničava obvezu povrata kupca poduzetnika koji je prvotno koristio potporu na iznos konkurentске prednosti koju je stvarno zadržao.
- 82 Žalitelj prigovara Općem sudu da je povrijedio načelo proporcionalnosti time što je u točki 159. pobijane presude presudio da Komisija nije bila dužna utvrditi u kojoj mjeri treba vratiti državnu potporu. Smatra da je Opći sud u toj točki priznao da mu je Komisija mogla naložiti obvezu povrata cjelokupne potpore isplaćene bivšem HelB-u, a da ne ocijeni u kojoj je mjeri ta potpora na njega stvarno prenesena.
- 83 Međutim, žaliteljeva argumentacija temelji se na pogrešnom tumačenju točke 159. pobijane presude. Naime, Opći je sud u toj točki samo utvrdio, a da pritom nije počinio pogrešku koja se tiče prava, da Komisija nije bila dužna odrediti iznos državne potpore koju su finska tijela trebala povratiti od novog HelB-a.
- 84 Naime, Komisija je u spornoj odluci utvrdila gospodarski kontinuitet između starog HelB-a i novog HelB-a te je iz toga zaključila da obvezu povrata državne potpore treba proširiti na novi HelB. Time se Komisija nije izjasnila o iznosu potpore dodijeljene starom HelB-u koju je novi HelB doista zadržao. Kao što je to ta institucija istaknula u svojim pismenima, postoji razlika između utvrđenja gospodarskog kontinuiteta i određivanja udjela u kojem treba izvršiti povrat nezakonite potpore od korisnika te potpore. Iz toga slijedi da žalitelj ne može valjano tvrditi da točka 157. pobijane presude sadržava pogrešku koja se tiče prava jer je Opći sud u biti istaknuo takvu razliku.
- 85 U tim okolnostima, kao što je to Opći sud presudio u točki 159. pobijane presude, na Republici Finskoj je da odredi iznos državne potpore koji treba povratiti od novog HelB-a.
- 86 Drugi žalbeni razlog, koji se temelji na tome da je Opći sud povrijedio načelo proporcionalnosti, stoga treba odbiti.
- 87 Iz prethodno navedenog proizlazi da, s obzirom na to da prvi žalbeni razlog treba prihvatiti, pobijanu presudu slijedom toga valja ukinuti.

Tužba pred Općim sudom

- 88 U skladu s člankom 61. prvim stavkom Statuta Suda Europske unije Sud može, u slučaju ukidanja odluke Općeg suda, vratiti predmet na odlučivanje Općem sudu ili sam konačno odlučiti o sporu ako stanje postupka to dopušta.
- 89 U ovom slučaju Sud može konačno odlučiti o ovom sporu jer stanje postupka to dopušta.

- 90 U prvom tužbenom razlogu u svojoj tužbi pred Općim sudom novi HelB tvrdi da je nakon što je kupio stari HelB Komisija trebala donijeti dopunsku odluku o pokretanju službenog istražnog postupka kako bi mu omogućila da iznese svoje primjedbe u okviru tog postupka. Štoviše, žalitelj navodi da je Komisija, time što nije donijela takvu odluku kako bi zainteresiranim stranama omogućila da iznesu svoje primjedbe, povrijedila bitan postupovni zahtjev.
- 91 Iz točaka 43. do 64. ove presude proizlazi da je taj tužbeni razlog osnovan i da ga stoga treba prihvatiti.
- 92 Iz toga slijedi da se, s obzirom na to da povreda bitnog postupovnog zahtjeva dovodi do automatskog poništenja akta (presuda od 10. ožujka 2022., Komisija/Freistaat Bayern i dr., C-167/19 P i C-171/19 P, EU:C:2022:176, t. 94. i navedena sudska praksa), sporna odluka može samo poništiti.

Troškovi

- 93 Na temelju članka 184. stavka 2. Poslovnika Suda, kad je žalba osnovana i Sud sam konačno odlučio o sporu, potonji odlučuje i o troškovima.
- 94 U skladu s člankom 138. stavkom 1. istog Poslovnika, koji se na temelju njegova članka 184. stavka 1. primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da je novi HelB, koji je postao Koiviston Auto Helsinki, podnio zahtjev da se Komisiji naloži snošenje troškova i da ona nije uspjela u postupku, potonjoj valja naložiti da, osim vlastitih troškova, snosi i troškove novog HelB-a povezane s prvostupanjskim i žalbenim postupkom.

Slijedom navedenog, Sud (četvrto vijeće) proglašava i presuđuje:

- 1. Ukida se presuda Općeg suda Europske unije od 14. rujna 2022., Helsingin Bussiliikenne/Komisija (T-603/19, EU:T:2022:555).**
- 2. Poništava se Odluka Komisije (EU) 2020/1814 od 28. lipnja 2019. o državnoj potpori SA.33846 – (2015/C) (ex 2014/NN) (ex 2011/CP) koju je provela Finska u korist društva Helsingin Bussiliikenne Oy.**
- 3. Europska komisija snosit će, osim vlastitih troškova, i troškove društva Koiviston Auto Helsinki Oy povezane s prvostupanjskim i žalbenim postupkom.**

Potpisi